

onderzoek arbeidsmarkttoelage vso leraren.

*Willy Knoers, projectleider
Karin Putman, onderzoeker*

sectorraad>go
voor gespecialiseerd onderwijs

aanleiding.

doel arbeidsmarkttoelage.

Met het convenant aanpak lerarentekort van 1-11-2019, heeft het kabinet structureel 16,5 miljoen op jaarbasis vrijgemaakt. Deze is bedoeld als *extra beloning* (arbeidsmarkttoelage) van leraren die lesgeven in het VSO aan leerlingen in het uitstroomprofiel vervolgonderwijs. Het doel is om het *salarisverschil* tussen VSO leraren die werken in dit uitstroomprofiel en hun collega's die vergelijkbaar werk doen in het reguliere VO te *verminderen*.

uitvoering arbeidsmarkttoelage.

In het VSO zijn drie uitstroomprofielen: vervolgonderwijs, arbeid en dagbesteding. De leraren in de uitstroomprofielen arbeid en dagbesteding krijgen deze toelage in principe niet. De PO-raad en de Vakbonden hebben *afspraken* gemaakt over deze arbeidsmarkttoelage die per 1-8-20 van kracht is geworden en is *vastgelegd* in artikel 6.15 lid 1 en 2 van de cao po.

In het schooljaar 2020-2021 hebben besturen *uitvoering gegeven* aan artikel 6.15 waarbij zowel lid 1 als lid 2 is toegepast.

signalen.

De sectorraad GO heeft in overleggen met de besturen waargenomen dat de uitvoering van artikel 6.15, lid 1 en lid 2, vermoedelijk *ongelijke situaties* oplevert en dat deze regeling mogelijk niet bijdraagt aan het echte probleem van het leraren tekort. Om dit te toetsen, is afgesproken een *landelijke evaluatie* te doen.

In deze presentatie vinden jullie de kern van de uitkomsten van het onderzoek.

onderzoeksvragen.

In het projectplan is een aantal vragen opgenomen die middels het onderzoek worden beantwoord. Deze vragen staan hiernaast weergegeven.

Hoofdvraag 1:

In hoeverre is de bedoeling van de arbeidsmarkttoelage vso leraren bereikt?

Deelvragen:

- In hoeverre is met deze toelage het werken in het VSO aantrekkelijker geworden?
- In hoeverre hebben schoolbesturen minder problemen met werven van leraren door deze toelage?
- In hoeverre vertrekt er minder personeel door deze toelage?

Hoofdvraag 2:

Hoe ervaren de schoolbesturen de uitvoerbaarheid van de arbeidsmarkttoelage vso leraren?

Deelvragen:

- In hoeverre ervaren de schoolbesturen deze toelage als (goed) uitvoerbaar?
- Hoeveel tijd en moeite heeft het gekost om tot goede afspraken te komen met personeel en vakbonden?

Hoofdvraag 3:

Wat zijn de voorziene en/of onvoorziene effecten van de arbeidsmarkttoelage vso leraren?

Deelvragen:

- In hoeverre ontstaat er door de diversiteit aan regelingen concurrentie onderling?
- Wat verwachten besturen dat er gebeurt als de toelage weer verdwijnt?

beknopte conclusie.

Hoofdvraag 1: In hoeverre is de bedoeling van de arbeidsmarkttoelage vso leraren bereikt?

De bedoeling is niet bereikt.

1. Het werken in het VSO is niet aantrekkelijker geworden.
2. Het verschil in beloning met het vo is meer divers geworden.
3. Het verschil in beloning binnen het vso is meer divers en groter geworden.
4. De problemen met het werven van personeel is nog steeds even groot.

Op dit moment is er geen sprake van noemenswaardig vertrek van personeel. Daarnaast wordt er weinig tot geen onderlinge concurrentie ervaren

Hoofdvraag 2: Hoe ervaren de schoolbesturen de uitvoerbaarheid van de arbeidsmarkttoelage vso leraren?

Over het algemeen zijn de schoolbesturen negatief over de uitvoerbaarheid van de toelage.

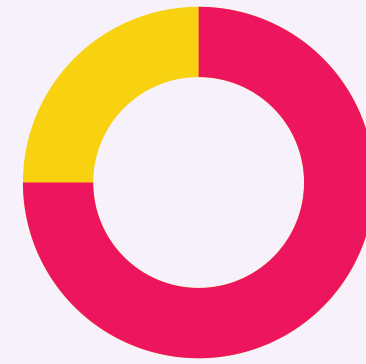
1. De regeling blijkt niet perse administratief lastig uitvoerbaar, maar kost wel veel tijd en moeite.
2. Het aantal te voeren overleggen lijkt van invloed op de ervaren uitvoerbaarheid.

Hoofdvraag 3: Wat zijn de voorziene en/of onvoorziene effecten van de arbeidsmarkttoelage vso leraren?

Op het moment van de Survey was nog niet veel zichtbaar van concurrentie door de diversiteit aan regelingen die getroffen zijn onder artikel 6.15 lid 2 (optie 2). De verwachting is dat dit in de toekomst waarschijnlijk verandert, doordat er meer bekendheid komt rondom de regeling en bedragen. Hierdoor kan ongewenste mobiliteit optreden binnen besturen en tussen scholen binnen een bestuur.

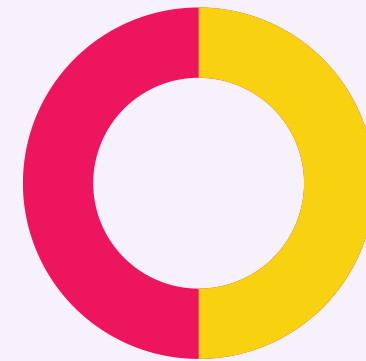
- De verwachting is dat meer leraren naar het vo overstappen. Als je vertrouwd raakt met een toelage is het namelijk lastig die kwijt te raken.
- De verwachting is dat de positie van het vso ongunstiger wordt t.o.v. het vo.
- De verwachting is dat, zolang er gesproken blijft worden over toelages, het verschil tussen vso en vo blijft bestaan.

respondent-kenmerken.

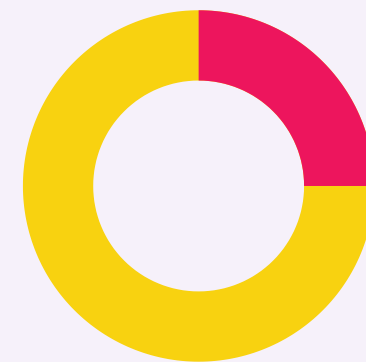
48 respondentent.

De vragenlijst is verstuurd naar 60 schoolbesturen. 48 schoolbesturen hebben de vragenlijst ingevuld. Dit is een respons van tachtig procent.

personeelsleden.

- 12 schoolbesturen zijn ingedeeld in de categorie "*klein*" (0 tot 300 personeelsleden)
- 22 schoolbesturen zijn ingedeeld in de categorie "*middelgroot*" (300 tot 750 personeelsleden)
- 9 schoolbesturen zijn ingedeeld in de categorie "*groot*" (meer dan 750 personeelsleden)
- 5 schoolbesturen hebben de vraag over de grootte niet beantwoord

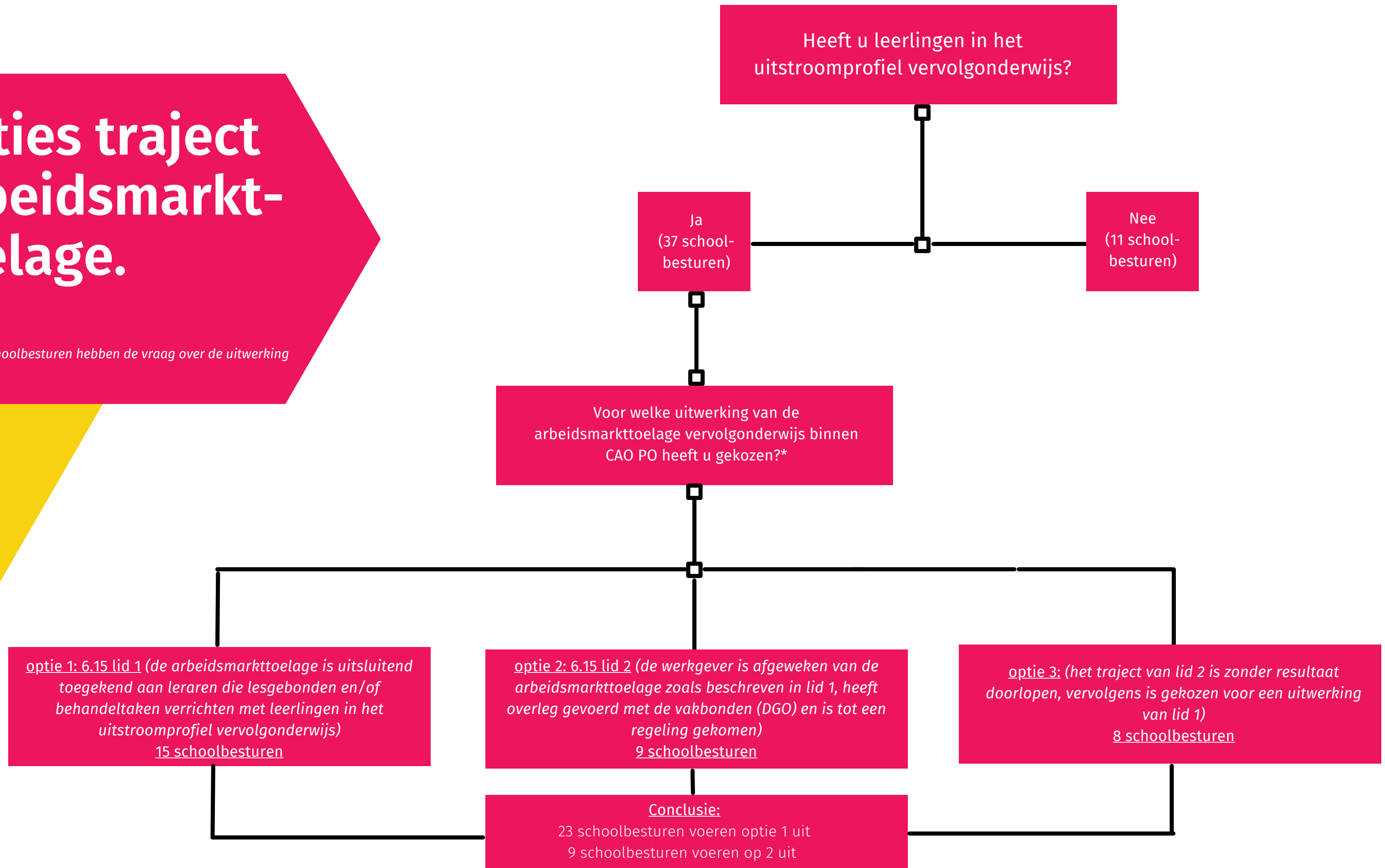

uitstroomprofiel vervolgonderwijs.

37 schoolbesturen hebben leerlingen in het uitstroomprofiel vervolgonderwijs en hebben de arbeidsmarkttoelage ontvangen. 1 van deze schoolbesturen heeft alleen vervolgonderwijs als uitstroomprofiel, 1 schoolbestuur heeft vervolgonderwijs en arbeid. De overige schoolbesturen hebben alle uitstroomprofielen.

opties traject arbeidsmarkttoelage.

*niet alle schoolbesturen hebben de vraag over de uitwerking ingevuld

keuze opties traject.

Hieronder staat weergegeven voor welke optie is gekozen, uitgesplitst naar de grootte van het schoolbestuur.

Klein

(0-300 personeelsleden)

63 procent - optie 1
37 procent - optie 2

Middelgroot

(300-750 personeelsleden)

47 procent - optie 1
29 procent - optie 2
24 procent - optie 3

Groot

(750+ personeelsleden)

29 procent - optie 1
14 procent - optie 2
57 procent - optie 3

motivatie keuze.

Aan de schoolbesturen is gevraagd te motiveren waarom ze voor optie 1, 2 of 3 hebben gekozen.

Optie 1

Respondenten die voor optie 1 hebben gekozen, noemen voornamelijk dat deze uitwerking het meest transparant is. Daarbij geven de respondenten aan dat ze met deze optie de wettelijke regeling konden volgen waardoor zo min mogelijk ruis ontstond over keuzes. Sommige respondenten hadden al overleggen gevoerd (bijvoorbeeld met de sectorraad, medebestuurders of MR) en kwamen tot de conclusie dat deze optie het meest duidelijk/eerlijk was.

Optie 2

De respondenten die voor optie 2 hebben gekozen, geven met name aan dat ze dit hebben gedaan omdat ze dit als rechtvaardiger beschouwen. Eén respondent schrijft: "vso onderwijs verzorg je samen (...)". Ook wordt genoemd dat het (te) ingewikkeld is om de scheidslijn tussen wel en niet vervolgonderwijs niet te hanteren.

Optie 3

Deze respondenten konden geen overeenstemming bereiken, waardoor zij noodgedwongen terug moesten naar optie 1.

hoogte arbeidsmarkttoelage.

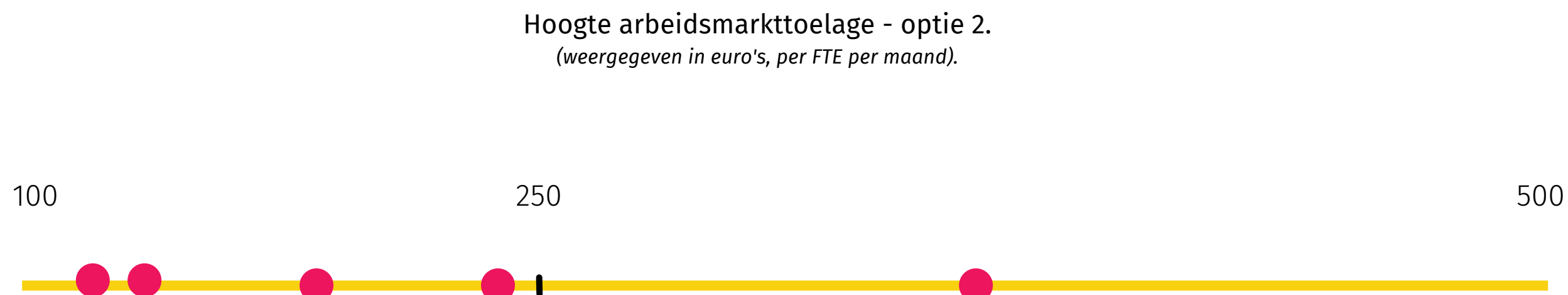
De hoogte van de arbeidsmarkttoelage voor schoolbesturen die vallen onder optie 1 of 3, is uitgevraagd in de survey. Niet alle schoolbesturen hebben een maandbedrag ingevuld.

De hoogte van de arbeidsmarkttoelage voor schoolbesturen die vallen onder optie 2, is uit regelingen gefilterd die de schoolbesturen hebben aangeleverd. Niet alle schoolbesturen op wie optie 2 van toepassing is, hebben een regeling aangeleverd. Voor de analyse is gebruik gemaakt van in totaal 6 regelingen.

Binnen optie 2 zijn drie verschillende uitvoeringen van de regeling te onderscheiden:

- vier schoolbesturen keren de toelage uit aan alle vso-leraren.
- één schoolbestuur keert de toelage uit aan alle leraren en onderwijsondersteuners met les en behandeltaken, die werken met leerlingen in het uitstroomprofiel vervolgonderwijs.
- één schoolbestuur keert de toelage uit aan alle medewerkers (OP & OOP) die werken met leerlingen in het uitstroomprofiel vervolgonderwijs, maar hanteert wel verschillende bedragen. Deze zijn niet opgenomen in het overzicht.

verschil in bedragen.

Op de vorige pagina is te zien dat de bedragen voor de toelage sterk verschillen. Binnen dit onderzoek kan een verklaring hiervoor niet met zekerheid gesteld worden. Hieronder staat een aantal verklaringen voor (relatief) lage dan wel (relatief) hoge toelagen uitgeschreven.

Mogelijke verklaringen lage toelage

- Het kan zijn dat leraren in alle uitstroomprofielen werkzaam zijn en daardoor meer leraren de toelage ontvangen.
- Het kan zijn dat binnen 1 locatie zowel lesgegeven wordt aan SO en VSO en daardoor meer leraren de toelage ontvangen.
- Het kan zijn dat alle VSO leraren de toelage ontvangen.
- Het kan zijn dat VSO leraren en onderwijsondersteuners de toelage ontvangen.
- Het kan zijn dat alle medewerkers op een school de toelage ontvangen.

Mogelijke verklaringen hoge toelage

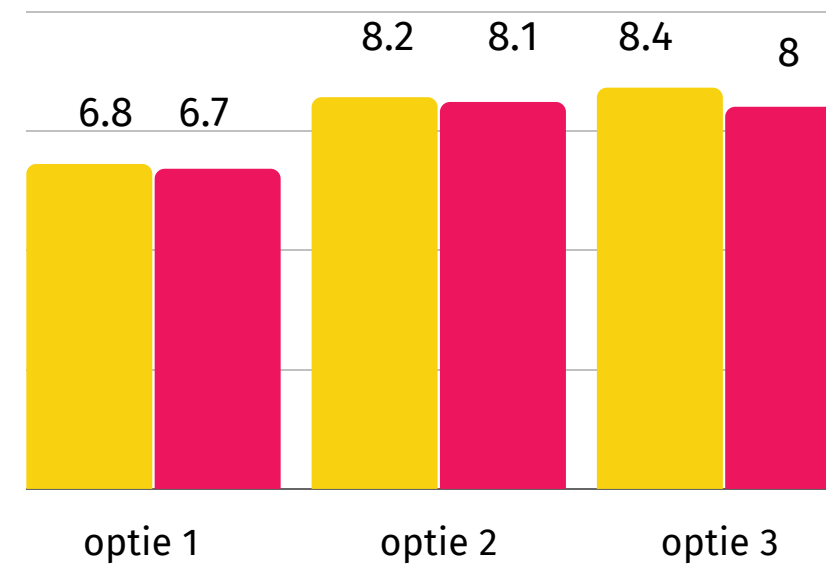
- Het kan zijn dat leraren alleen lesgeven in het uitstroomprofiel vervolgonderwijs en daardoor minder leraren de toelage ontvangen.
- Het kan zijn dat de ratio leerlingen leraren zodanig is dat weinig leraren de toelage ontvangen.

tijd & moeite.

Aan respondenten is gevraagd hoeveel tijd en moeite het heeft gekost om tot goede afspraken te komen over de arbeidsmarkttoelage.

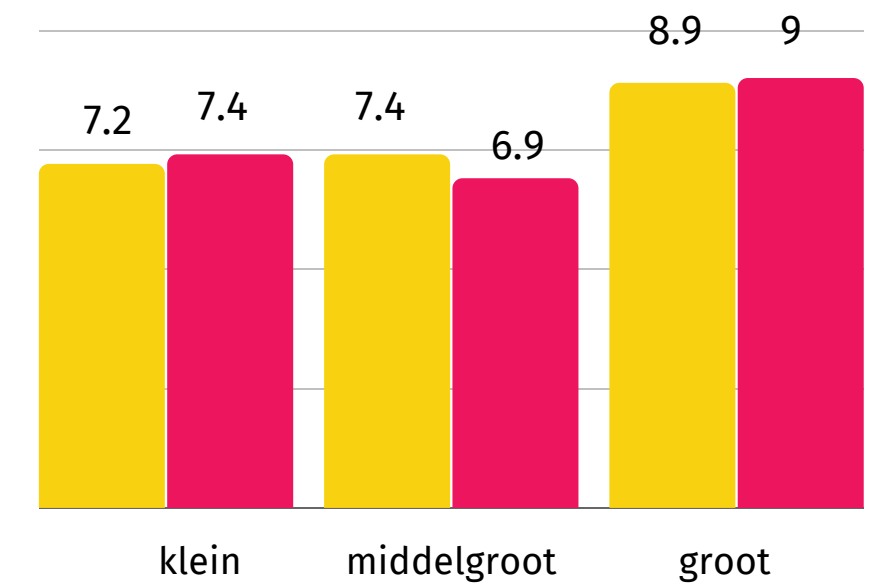
1 staat voor zeer weinig tijd/moeite, 10 voor zeer veel tijd/moeite.

ervaren tijd/moeite, uitgesplitst in keuze uitwerking arbeidsmarkttoelage (opties)

tijd moeite

ervaren tijd/moeite, uitgesplitst in grootte van de schoolbesturen

analyse open vragen.

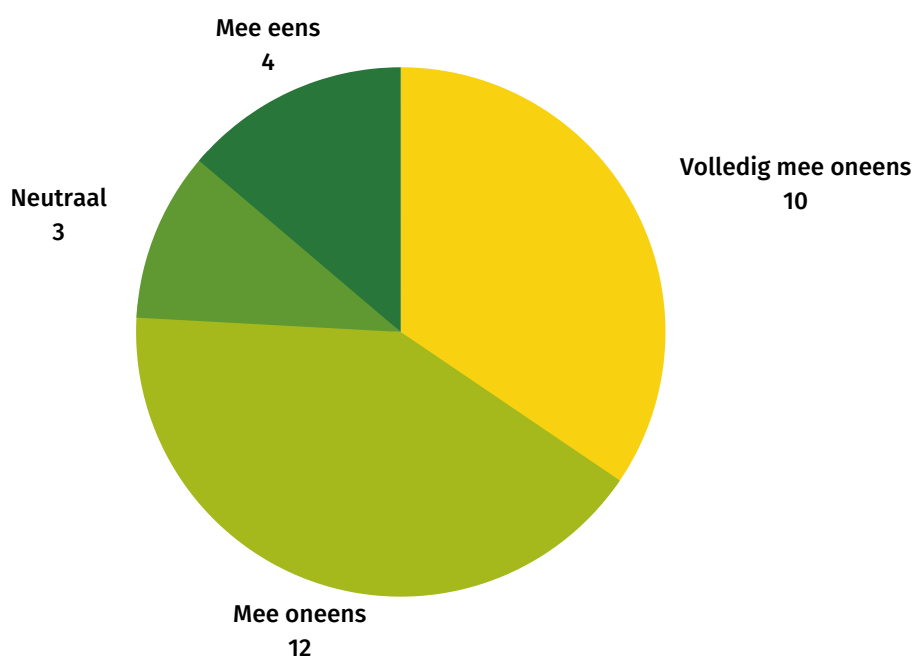
Aan de schoolbesturen is gevraagd hun cijfer voor de ervaren tijd en moeite te motiveren. Uit de analyse blijkt dat met name de vele overleggen zorgden voor een hoge mate van ervaren tijd en moeite. Interne weerstand en onvrede binnen de eigen organisatie kunnen hierbij een rol spelen. Een respondent noemt dat de regeling dusdanig ver van de uitvoeringspraktijk ligt, dat het bijna onmogelijk is om tot goede afspraken te komen. Schoolbesturen die minder tijd en moeite hebben ervaren, noemen bijvoorbeeld dat het maken van afspraken (bijvoorbeeld na het doen van uitvoerig onderzoek) relatief eenvoudig was. Eén respondent noemt dat het een kleine groep medewerkers betrof en er dus snel een consensus was bereikt.

stellingen.

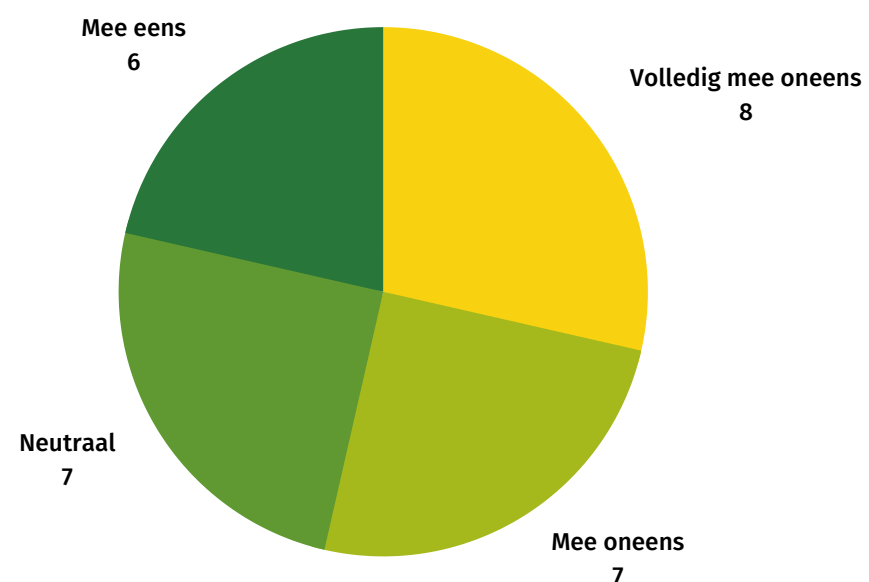
De respondenten hebben hun mening gegeven over vier stellingen.*

*niet alle respondenten hebben antwoord gegeven op deze stellingen

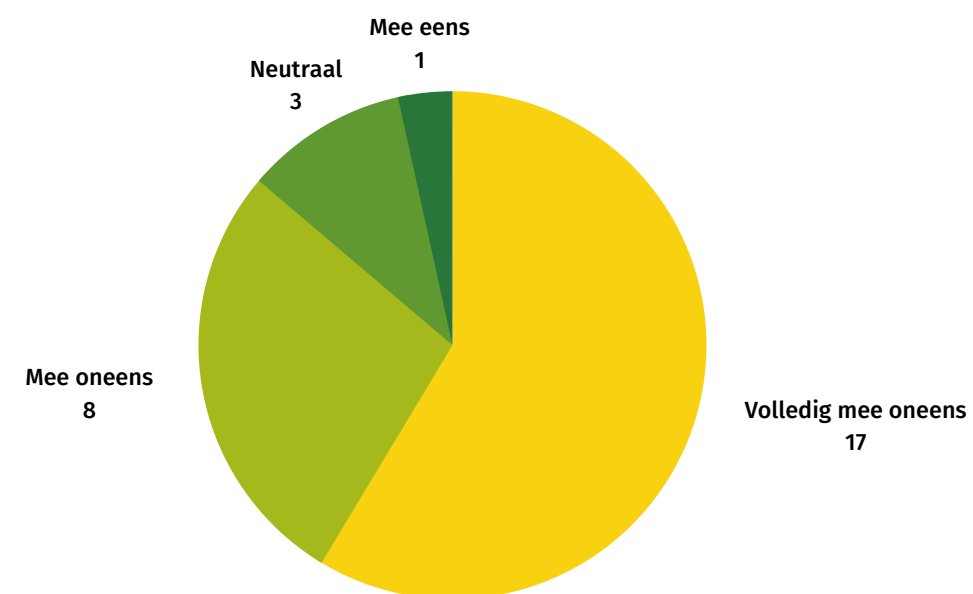
Stelling 1: *Het doel van de arbeidsmarkttoelage is bereikt.*

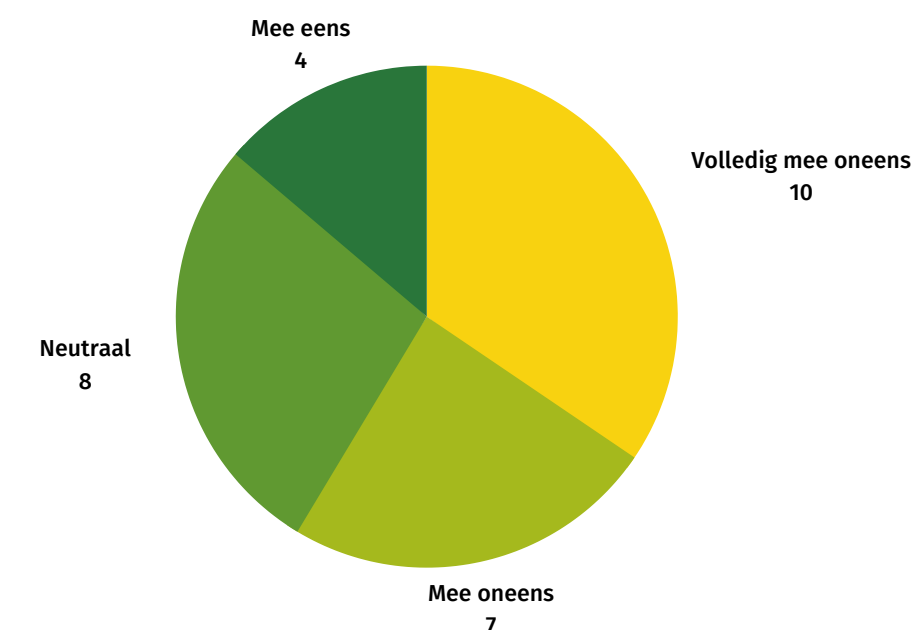
Stelling 2: *Het werken in het vso is aantrekkelijker geworden sinds het toekennen van de arbeidsmarkttoelage.*

Stelling 3: *Wij als schoolbestuur ervaren minder problemen met het werven van personeel sinds het toekennen van de arbeidsmarkttoelage.*

Stelling 4: *De arbeidsmarkttoelage is administratief eenvoudig uitvoerbaar*

tevreden & ontevreden.

Aan respondenten is gevraagd waar zij tevreden en ontevreden over zijn, als het gaat om de uitvoering van de arbeidsmarkttoelage.

tevreden

Het vaakst wordt het antwoord gegeven dat men nergens tevreden over is, wat betreft de uitvoering van de arbeidsmarkttoelage. Overige respondenten geven met name aan dat de intentie (extra gelden) goed was. Daarnaast wordt bijvoorbeeld genoemd dat men tevreden was over de inzet of aanpak binnen de eigen organisatie en dat het fijn is dat het geld uiteindelijk bij de medewerkers terecht is gekomen. Eén respondent geeft aan dat de bonden zich soepel hebben opgesteld. Eén respondent ervaart dat de toelage wel degelijk invloed heeft op het verbeteren van het vso.

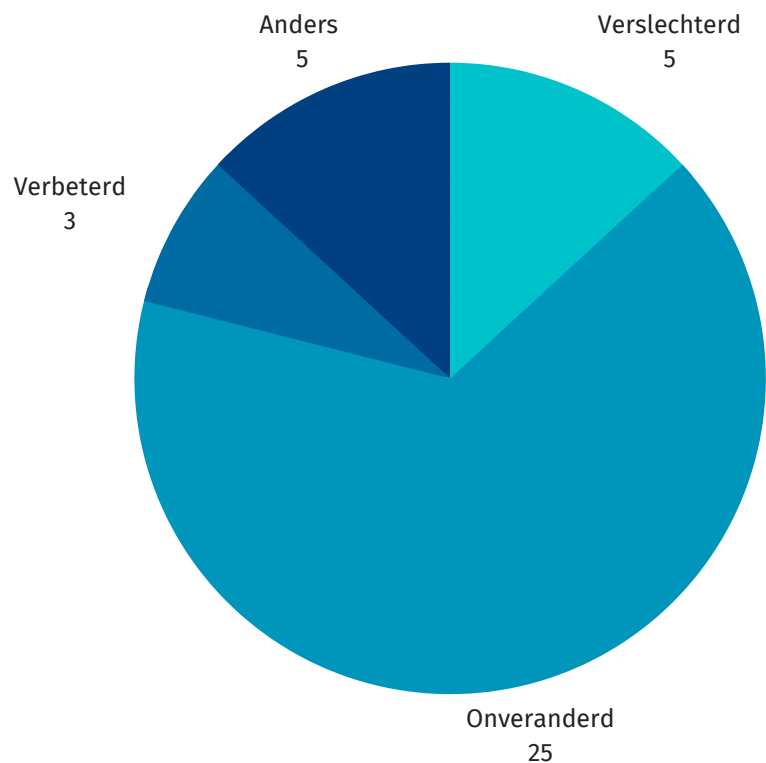
ontevreden

"Ongelijkheid" is het woord dat het vaakst wordt genoemd in de antwoorden op de vraag waarover men het meest ontevreden is. Dit kan zijn (rechts)ongelijkheid binnen een schoolbestuur, ongelijkheid tussen scholen en ongelijkheid tussen collega's met dezelfde functie. Daarnaast wordt genoemd dat de regeling complex is, gedoe oplevert en bijdraagt aan een tweedeling van het personeel. Ook noemt een respondent dat de regeling teveel ruimte voor discussie laat; bijvoorbeeld de vraag of de regeling alleen gaat om leraren met lesbevoegdheid of ook anderen die lesgevende taken hebben.

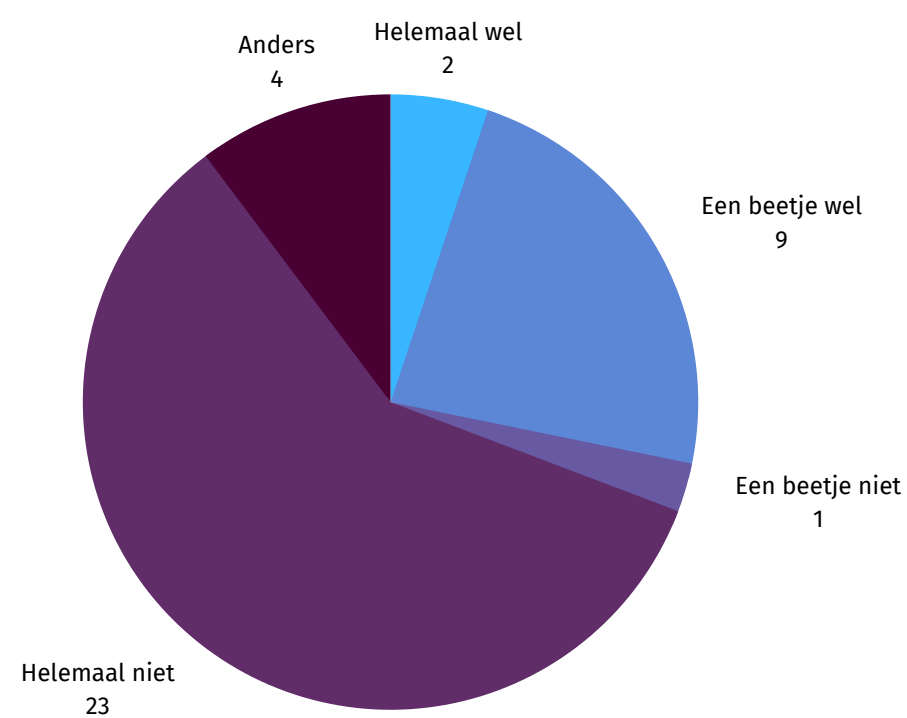
reflectie.

Aan de respondenten is een aantal (reflectie)vragen gesteld, om te checken of het doel van de arbeidsmarkttoelage volgens hen is bereikt. Met uitzondering van de laatste vraag, zijn deze vragen aan alle respondenten voorgelegd, niet alleen degenen die de arbeidsmarkttoelage hebben ontvangen.*

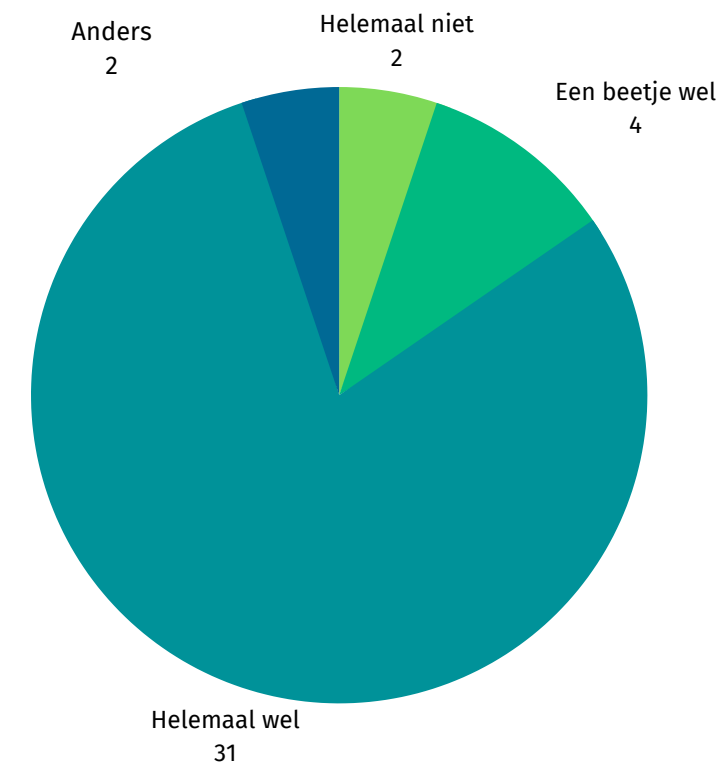
*Onderstaande vragen zijn niet door iedere respondent ingevuld

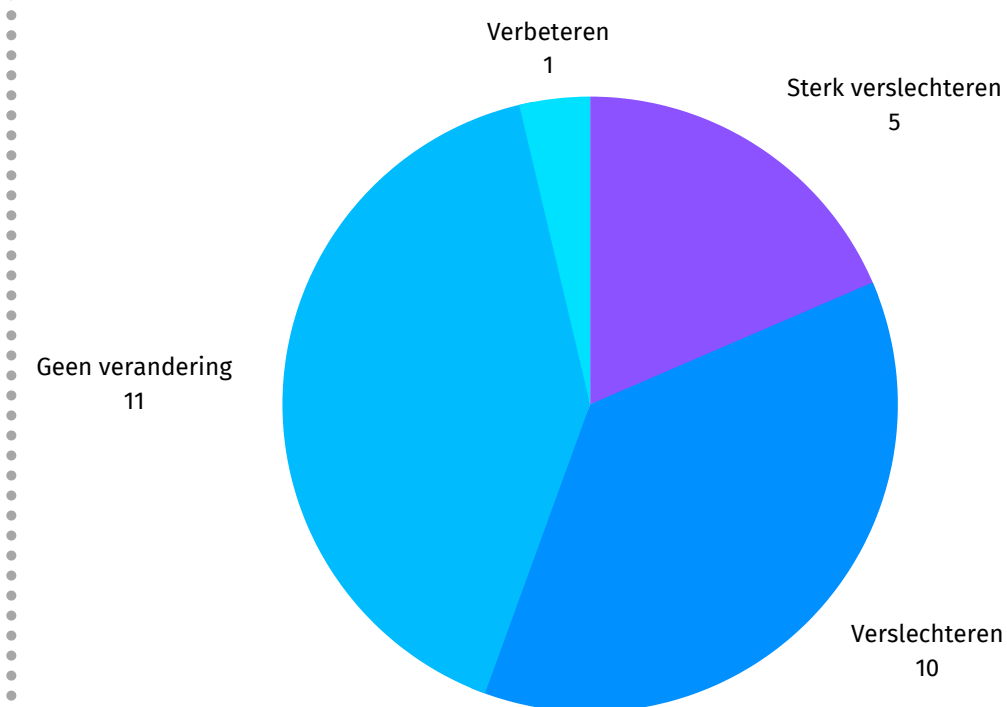
In hoeverre ervaart u dat de concurrentiepositie van uw scholen is verbeterd of verslechterd, sinds de toekenning van de arbeidsmarkttoelage?

In hoeverre heeft u, in het afgelopen schooljaar of het begin van dit schooljaar, leraren of medewerkers zien vertrekken naar scholen waar een (hogere) arbeidsmarkttoelage is toegekend?

In hoeverre vindt u dat de beloning van leraren in het vso gelijkwaardig moet zijn, waarbij er dus geen onderscheid wordt gemaakt in uitstroomprofiel?

In principe is de arbeidsmarkttoelage structureel toegekend. Wat verwacht u dat er gebeurt met de concurrentiepositie van uw scholen als de toelage (om wat voor reden dan ook) in de toekomst zou worden afgeschaft?

*Deze vraag is alleen gesteld aan de schoolbesturen die een toelage hebben ontvangen.

contact.

Mocht u vragen hebben naar aanleiding van dit document, kunt u contact opnemen met de Sectorraad GO.

